

Részletek Leibniz egy munkanapjából

Ez a nap is jól kezdődik. A dolgok lényege, akarata közt mozgó, összetett összefüggésekben Leibniz egy pillanatra megáll a napfényben, látja magát, Hannovert tündöklenni a földgolyó rendszerében, a napközelen és naptávolban felvett sebességeken.

* * *

Mint a nap a lehető összes irányba süt, az értelmi tapasztalás úgyszintén. Leibniz boldog, mert levelet kapott Pekingből Bouvet francia misszionáriustól, boldog, mert protestáns létére megörvendeztetik a katolikus missziók sikerei Kínában, Etiópiában; áthatja a metafizikai elevenség.

Ez az elevenség a fejlődés végtelen kicsiny változatainak összegzéséből áll. Fizikai elevenségét hat évesen apja gyáásszertartásán már lelkivé ragadtatták el a rezgő, szinte megemelkedő koszorúk, rózsák; apja, a lipcsei egyetem erkölcsstan tanára gazdag magánkönyvtárat hagyott rá.

Fájdalma e könyvtárban oldódott fel igazán. Az öntanulás, öngondolkodás kiemelte a földgolyó rendszeréből az isteni mindenhatóság univerzális rendszerébe. Az aktivitás forrása a lélek egysége Istennel, elővételezett harmónia a rendből.

* * *

Ez a nap is jól folytatódik. Hannover egyetemközelen, templomtávolban felvett sebességeken fénylik, pörög az időlegesben. Leibniz nem az ítélet napjával, hanem az ítéles alapjaival foglalkozik ma is. Lelkének egyetemes tömegvonzásán uralkodik Isten, a tudat örvényei egymást tartják jelentékeny szépségekkel egymás ellenére össze.

*Míg az időlegesben az alkalmi okok rendszere
mozog, az időfelettiben az örökkévaló okok rendszere
mozog, cselekszik a cselekvő erőért, szellem
az emberért, ember a szellemért. Leibniz az
anyagi atomoktól a szubsztanciális atomokig
minden átmenetet magyaráz, ért a test és lélek
együttműködésének csodálatos összeredményéért.*

Minden más teremtmény befolyásától
tökéletesen függetlenek vagyunk — írja munkafüzetében
csak látszólag vagyunk korlátozva. Minden szellem
olyan, mint egy külön világ, amely elég önmagának.
A testek csak a szellemek kedvéért teremődtek,
amelyek egyedül képesek közösségre lépni Istennel,
és hirdetni dicsőségét.

FECSCKE CSABA

Tehetetlenül

*hátad akár a csukott könyv
rejt el történetünket
megöltelek a hiányod
most jelenlétével büntet*

*nincs vége soha semminek
ami egyszer volt van nagyon
szálláshelyéül szemelte
ki testemet a fájdalom*

*leélem magamat csonkig
csöndben ahogy a gyertya ég
fényem tán hiábavaló
mint szénfal tömör a sötét*

*megriadt gondolataim
mint égő ólban a lovak
tehetetlenül bámulom
iszonyú tűzhalálukat*